

Abbatem: qui non posset curam animarum monachorum exercere. Et ex illo quidem textu aliud non colligitur, ut bene ipse explicat; tamen ratio ejus non cogit, quia tempore Gregorii poterat esse Abbas sine ordinibus sacris, ut supra cap. 1, num. 3, ostensum est, ex 1 Dialogor., cap. 4, et aliis testimoniis. Nihilominus verisimilius est infamem secundum jus canonicum nunquam potuisse esse Abbatem, quia id est valde indecens, et repugnans tali muneri; nunc autem multo certius id est, quando hæc est propria spiritualis prælatio. Sed de hac infamia videnda sunt, quæ late tradidimus in fine 5 tom., disp. 48.

CAPUT IV.

DE CONDITIONIBUS ELIGENTIUM DICTUM GENERALEM.

1. *Prima assertio, seu conditio, ut eligentes sint de ipsa religione.* — Hactenus dictum est de conditionibus requisitis ex parte eligendi; nunc dicendum secundo loco superest de eligentibus, quod brevius expediri potest. Primo enim dicendum est, electionem hanc pertinere ad ipsammet religionem, nam secundum commune jus eligere Prælatum alicujus congregationis, ad ipsam congregationem spectat, cap. 1 de Electione, et cap. 2, 3, 4 et sequentibus, 18, quæst. 2, ubi specialiter de monachis agitur; et sicut statuitur ut Abbas de eadem congregatione eligatur, ita etiam quod ab eadem congregatione. Atque hoc jus commune maxime receptum est in omnibus religionibus secundum jura specialia quoad supremam prælationem totius religionis, quia in illa erat moraliter necessaria electio, ut supra ostendi, cap. præced., num. 2; non erat autem expediens, ut esset ab externis, ut per se notum est. Quid autem requiratur ut hæc congregatio ad hunc finem seu effectum legitima sit, maxime attendendum est ex conditionibus requisitis in singulis eligentibus, de quibus statim, et in authentica ac sufficiente eorum convocatione, quæ maxime pendet ex propria institutione et modo singularum religionum. Nam in unaquaque debet convocatio fieri ab eo qui ad illud munus deputatus est, auctoritatemque habet ab ipsa religione, et similiter convocandi sunt omnes etiam, qui juxta statuta uniuscujusque religionis suffragium in illa habere possunt.

2. *Secunda assertio, ut sint professi.* — *Dubium explicatur.* — Secundo dicendum est, hujusmodi eligentes debere esse professos ejusdem religionis, non tamen esse necessarium ut sint expresse professi. Prior pars certa est ex eisdem juribus citatis, 18, q. 2, ubi monachis committitur sui Abbatis electio: *Quem sibi* (ait Gregorius ibi, c. 5) *propria voluntate concors fratrum societas elegerit*; nomine autem fratrum intelliguntur, qui jam per professionem facti sunt religiosi. Expressum vero jus est in cap. *Ex eo*, § *In Ecclesiis*, de Elect., in 6; et in cap. *Indemnitatibus* idem circa electionem monialium præcipitur, ubi glossæ et Doctores conveniunt. Denique ita habet omnium religionum consuetudo. Ratio etiam id exigit, quia novitius non est verum membrum illius corporis; ergo nec jus eligendi habere potest. Præterea rationes fere omnes, propter quas novitius non potest eligi in Abbatem, probant non posse eligere. De quibus videri potest cap. *Cum in magistratum*, de Electione, scilicet, quia non debet esse prius magister quam discipulus; et quia novitius non satis est expertus religionem, nec potest habere sufficientem notitiam personarum. Alteram partem docet expresse glossa, in cap. *Nullus*, et in cap. *Ex eo*, verb. *Tacite*, et cap. *Indemnitatibus*, verb. *Tacite*, de Elect., in 6, et probatur sufficienter ex dictis juribus; nam in primo solum postulatur expressa professio in eligendo; tacetur autem de electore; jus autem novum non mutat vel limitat antiquum, nisi in eo quod exprimit; in aliis vero juribus expresse requiritur sub disjunctione professio tacita vel expressa; ergo quælibet earum sufficit. Ratio autem est, quia utraque est vera professio. Dices: cur potius in eligendo quam in electore requiritur, quod professio fuerit expressa? Respondetur, hoc pendere ex jure positivo, et ideo voluntatem legislatoris esse nobis pro sufficienti ratione; illum autem movere potuit, quia plus multo est eligi in Prælatum quam eligere, ideoque plures conditiones in eo requiruntur. Item quia, ut quis habeat jus eligendi, satis est quod vere ac substantialiter sit membrum communitatis seu religionis, quod non minus tenetur perpetuo obedire Prælato, quam reliqui; hunc autem statum tam vere ac proprie habet per professionem tacitam, sicut per expressam; ut autem eligatur in caput, id satis non est, propter alias rationes superius allatas,

3. *Instantia removetur.* — Tertio dicendum est, necessarium esse ut electores sint clerici, et in sacris constituti. Prior pars probari potest ex d. c. *Ex eo*, § *In Ecclesiis*, de Elect., in 6, ibi: *Conversi laici cum clericis electionibus interesse non debent* (scilicet) *in Ecclesiis regularibus, vel monasteriis*; circa illa autem verba advertit glossa, ex vi illorum non excludi monachos professos, etiam non ordinatos, si ad ordines tendant, quia illi non vocantur *conversi*, sed propriissime monachi; unde quamvis pro tunc sint laici, id est nondum clerici ordinati, nihilominus non possunt dici *conversi laici*; non ergo sub illis verbis comprehenduntur. Et ad hoc confirmandum refert varia jura, quæ solum probant, per nomen *monachi* comprehendendi fratres non clericos: quod satis a nobis est in superioribus confirmatum. Imo, juxta morem antiquum, etiamsi nunquam ordinati essent, *monachi* vocabantur; qui etiam nunc existimant interdum accipi hanc vocem in tam lata significatione, ut conversos vere professos comprehendat, cap. *Canonica*, de Sentent. excommunicat. At vero e contrario nomen *conversi* revera non solet attribui monachis, ex eo tantum quod ordinati non sint, sed ex eo quod sunt in gradu, in quo ad ordines non deputantur, licet sint vere religiosi: Geminianus, in cap. *Exceptionem*, de Privilegiis, in 6, et alii communiter. Quocirca, stando in proprietate dictorum verborum, videtur vera sententia glossæ, quam sumpsit ex Innocentio, in c. 2, de Institutionibus, et idem sentiunt Abbas, cap. 1, de Procuratoribus, n. 9; Felinus, in cap. *Non dubium*, de Sentent. excomm., num. 3, vers. *Secunda conclusio*. Dicit vero aliquis saltem præsuppositive colligi hanc partem ex illo textu, quatenus dicit conversos laicos non esse admittendos ad electionem simul cum clericis; supponere enim videtur faciendam esse a clericis. Sed hoc etiam non cogit, nam, licet supponat, ubi sunt clerici, faciendam esse ab illis, non tamen a solis illis; nam, si hoc supponeret, non oporteret decretum facere de excludendis conversis laicis; unde potius retorqueri potest argumentum in contrarium, colligendo ab speciali, vel ex illo principio quod *exceptio firmat regulam in contrarium*; nam ibi Pontifex volens excludere eos, qui cum clericis admittendi non sunt ad electionem, solum excludit conversos laicos; ergo virtute admittit omnes alios professos, qui monachi sunt, et non tantum conversi. Et inter eos po-

test optima ratio differentie assignari; nam alii religiosi, quamvis non sint ordinati, possunt esse litterati, et majorem rerum notitiam habere, quæ ad hujusmodi electionem solet esse necessaria.

4. *Unde nunc suaderi possit.* — Igitur ex antiquo jure nihil invenio quod illam priorem partem sufficienter probet; imo Innocentius supra aperte dicit, jus eligendi cadere in monachum laicum. Et idem sentit Panormitanus cap. 2 de Institutionibus, num. 5. Quorum sententia maxime procedit secundum jus antiquum, quando monachi, etiam ipsi Abbates, erant laici; tunc enim clarum est electionem Abbatum potuisse fieri a monachis laicis, etiamsi inter eos essent aliqui clerici; quia hoc erat accidentarium; et quia per talem electionem non conferebatur jurisdictione spiritualis, ut supra declaravi. Nunc autem quando Abbas religionis est proprius Prælatum, et jurisdictionem spiritualem habet, videtur ex alio principio requiri, ut eligentes omnes clerici sint, quia jus eligendi ad hujusmodi prælationes non cadit in laicum, ut dicitur in cap. *Sacrosancta*, et cap. *Massana*, de Electione. Et quamvis illi textus possint intelligi de laicis omnino secularibus, quia in casibus illorum textuum de illis erat sermo, et rationes etiam ad illos maxime pertinent, nihilominus cum hæc electio munus quoddam spirituale sit, videtur satis probabile regulam ipsam extendendam esse ad omnes laicos. Quia, ut supra notavi, et initio materie de Censuris, cum jura dicunt spiritualem administrationem, vel electionem, non esse committendam laicis, laicorum nomine comprehenduntur etiam religiosi non ordinati; ergo, cum hæc electio sit aliquo modo actus jurisdictionis, vel saltem administrationis spiritualis, videntur ab illa excludendi omnes laici, quantumvis monachi sint. Et consequenter posset probabiliter sustineri ad eos etiam extendi dict. cap. *Ex eo*; nam, licet conversorum nomine in rigore non veniant monachi, nihilominus quæ negantur conversis, non quia conversi sunt, sed quia laici sunt, videntur consequenter negari etiam laicis; hujusmodi autem videtur esse in præsentibus actus eligendi spiritualem Prælatum: non enim negatur conversis, eo quod ad inferiora et temporalia officia sint destinati, id enim humilitati religiosæ consentaneum non esset, nec solum vel præcipue quia non sunt litterati, quia hoc ex se non obstat hujusmodi electionibus, sed maxime necessaria est pruden-

tia et experientia, quæ in his conversis sæpe non est, et multis clericis deesse potest, imo et scientia seu doctrina. Negatur ergo quia *laici* sunt; hæc enim est proprie et per se causa quam jus debet attendere; ergo quoad hoc comprehenduntur omnes religiosi seu monachi, qui laici sunt.

5. Certius autem probatur illa prior pars simul cum posteriori, ex Clement. *Ut ii*, de *Ætat. et qualit.*, ubi Pontifex statuit: *Ut nullus de cætero in ecclesiis Cathedralibus, vel collegiatis secularibus, vel regularibus, vocem in capitulo habeat, etiamsi hoc sibi ab aliis libere concedatur, nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus.* Quod decretum comprehendit sine dubio monasteria regularium, qui ad divina officia destinati sunt, et eorum capitula, ut ex ipso textu constat, et ex omnium expositione. Unde fit a fortiori comprehendendi sub hac lege capitula provincialia vel generalia talium religionum; nam, si particularis conventus est proprium regulare collegium, ratione cujus talis Ecclesia collegiata dicitur, multo magis tota provincia, vel tota religio constituit unum collegium, cujus capitulum in hac decisione comprehendatur. Deinde, per hoc decretum excluduntur omnes non ordinati in sacris, ne vocem in capitulo habeant, et consequenter ne possint eligere; nam hæc est una et forte potissima ex his vocibus, quæ haberi possunt in capitulo. Loquitur autem specialiter illa lex (quantum ad nostrum propositum nunc spectat) de propriis monachis, seu religiosi qui ad divina officia sunt destinati, quique ex vi sui gradus debent ad sacros ordines promoveri, ut patet ex principio, et ex ratione illius textus: *Ut ii, qui divinis officiis sunt mancipati, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propensius inducantur*, etc. Unde colligit Panormitanus, ex vi illius textus non excludi a capitulo conversos, quia illi non sunt divinis officiis destinati; sed ad nostram præsentem quæstionem id non refert, quia non agimus de privatione vocis in capitulo quoad omnes actus, sed solum quoad electionem, a qua jam supponuntur exclusi conversi ex alio capite.

6. *Primum dubium circa prædictam conditionem enodatur.*—Inquirunt autem ibi glossa et Doctores duo, quæ breviter expedire necessarium est. Primum est, quid si aliquis non erat ordinatus in sacris tempore vacationis, tempore autem electionis jam ordinatus sit. Respondetur, posse habere suffragium,

quia ille est habilis tempore electionis, et hoc sufficit; nec enim in illo capite postulatur ut ante vacationem sit ordinatus, sed solum ut non admittatur in capitulum nisi sit ordinatus: quod variis juribus confirmant glossa et Panormitanus ibi. Sed ratio facta est sufficiens. Ob quam etiam, si quis non esset professus tempore vacationis, tempore autem electionis jam esset professus, posset et deberet ad electionem admitti, quantum est ex hoc capite; quia nullo jure statutum est ut professio antecedit vacationem, neque etiam quod professio debeat antecedere electionem certo aliquo tempore; sed solum quod facta sit, ut patet ex d. cap. *Ex eo*.

7. *Secundum dubium, cui per distinctionem fit satis.*—*Primum membrum distinctionis.*—*Alterum membrum.*—Altera dubitatio est, quid sit dicendum de eo, qui ordinatus sit in sacris ante legitimam ætatem; videtur enim esse inhabilis ad electionem, quia lex, postulans ordinem sacrum, consequenter postulat legitimam ætatem ad illum; ergo, quidquid horum deficiat, non fit persona habilis. Respondetur, duobus modis posse aliquem ordinari in minori ætate: primo, ex privilegio, atque adeo legitime, et tunc non dubito quin talis persona possit habere suffragium, quia habet omnia requisita ab hac lege, et modo licito absque ulla culpa. Item, ille non solum recipit ordinem, sed etiam executionem ordinis; ergo. Nec ratio facta obstat, quia hæc lex non postulat directe et per se ætatem, sed supponit illam, quantum a lege postulatur. Unde fit ut, licet diversis temporibus leges canonicæ majorem vel minorem ætatem requisierint ad subdiaconatum, quælibet earum sufficiens fuerit ad habendam vocem in capitulo, supposito ordine; ita ergo si per dispensationem minor ætas sufficit ad illum ordinem, sufficiet etiam ad habendum suffragium. Alio modo potest quis ordinari ante ætatem legitimam illicite ac subreptitè, et tunc certum est juste posse privari suffragio per sententiam, quia potest suspendi; an vero sit ipso jure privatus, et inhabilis ad talem electionem, pendet ex generali quæstione, an sit ipso jure suspensus, quam tractavi late in tom. 5, disput. 31, sect. 1, a num. 22, agens de suspensione; licet enim juxta antiquum jus non esset ipso facto suspensus, sed suspendendus, ut affirmat Panormitanus, dict. Clement., num. 8, nihilominus juxta novum jus ipso facto suspensus manet, et hac ratione inhabilis ad electionem. Est autem ad-

vertendum, hanc suspensionem esse specialem pœnam, quæ, si per aliam legem imposita non esset, ex vi dictæ Clementinæ non induceretur. Unde si quis propter bonam fidem excusaretur a culpa in tali ordinatione, et consequenter a pœna, posset tuta conscientia ferre suffragium, quia revera habet conditionem ordinis sacri requisitam in dicta Clementina, et nullum habet impedimentum canonicum; nam defectus ætatis per se non est impedimentum ad electionem, esto sit impedimentum ad executionem ordinis, si ante impletam legitimam ætatem cognoscatur. Quia, ut dixi, lex nihil de ætate disponit in ordine ad electionem. Et ita tenet expresse Panormitanus cum Paulo, contra quamdam glossam, d. n. 8.

8. *Defectus dictæ conditionis clericatus irritat vocem.*—*Excipe religionem pure laicorum.*—Tandem, quæri hic potest an hæc conditio sit de substantia electionis, ita ut suffragium datum a non ordinato in sacris, nullum sit, vel solum sit prohibitum. Sed hoc nullam habet dubitationem, si illa verba expendantur: *Nullus vocem in capitulo habeat, nisi*, etc.; nam illa verba non solum prohibent, sed etiam tollunt omnem facultatem et potestatem, ideoque non est dubium quin tale suffragium nullum sit, quia persona est inhabilis a illud ferendum. Quod non solum est verum, quando ipsa persona per fraudem se ingerit, sed etiam si a toto capitulo admittatur, ut ibi glossa notavit, verb. *Concedatur*, et verb. *Nulla modo*. Et probatur sufficienter ex verbis illis textus, *etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur*, quia per hæc verba irritatur talis concessio, quandoquidem, ea non obstante, alius remanet sine voce in capitulo ex vi illius legis. Imo addit glossa ibi, neque Episcopum posse in hoc dispensare, quod verissimum credo; sed id omitto, quia in præsentem casu, nunquam potest occurrere necessitas talis dispensationis; et eadem ratione omitto casum alium, si contingeret nullum esse ordinatum in sacris: nam in præsentem contingere non potest, agimus enim de religionibus monachorum et clericorum prout nunc sunt in usu Ecclesiæ; nam si quæ sit religio mere laicorum, ut potest esse militaris, vel hospitalaris, et in illa fiat electio, non esset necessaria hæc conditio, ut omnes Doctores advertunt in d. cap. *Ex eo*, et dicta Clem., de *Ætat. et qualit.*, et ex ipsis juribus satis colligitur.

9. *Quarta assertio, ut nullus elector sit cen-*

suratus.—Quarta conditio generalis assignari potest, ut elector non sit per excommunicationem, vel aliam similem censuram, aut ecclesiasticam inhabilitatem, suspensus a munere eligendi, quod generale est omnibus electionibus ecclesiasticis, de qua in disput. 14, de Censur., sect. 2, a num. 6, et ideo illam omitto. Videri potest Abbas, in cap. *Illam quotidiana*, num. 7, et in cap. *Cumana*, in fin., de Elect., et in cap. ult. de Procurat., num. 3, ubi late tractat aliam quæstionem, an inhabilitas unius electoris reddat nullam totam electionem, vel sustineatur propter habiles, quæ etiam generalis est, et ideo illam omitto. Pro regula enim tenendum est, *utile per inutile non vitiari*; et ita in præsentem inhabilitatem unius vel alterius non nocere, quando alii non consenserunt, nec voluntarie admiserunt excommunicatum, vel alium similem cujus defectum supplere non poterant; tunc enim conspiratio illa reddet vitiosam totam electionem, non vero privata malitia unius. Et ita cessat nunc quæstio, quam late tractant Innocentius, Joann. Andreas, Panormitanus, et alii dictis locis, si excommunicatus sit occultus, an possit, ratione illius, irritari electio; nam hodie facile hoc expeditur, juxta Extravag. *Ad evitanda*, quæ nullum favorem concedit excommunicato; concedit autem aliis, ne illum vitare teneantur. Et ideo ille semper peccat, se ingerendo ad electionem; alii vero non peccant illum non reprehendendo, quamvis possint, quia non tenentur illum vitare aut repellere; et ideo ex hac parte non erit nulla electio.

CAPUT V.

DE FORMA PRÆDICTÆ ELECTIONIS GENERALIS, UBI LATE EXPONITUR TEXTUS CAPITIS Quia propter, DE ELECT.

1. *Jus canonicum præscribens formam eligendi ecclesiasticum Prælatum, absolute sumptum.*—*Jus speciale pro Prælati regularibus.*—Tertio loco, ut creatio Prælati valeat, necessarium est ut debita forma electionis servetur. Circa quam duo potissimum jura sunt observanda, scilicet, cap. *Quia propter*, de Elect.; nam, licet caput illud generalius loquatur, sine dubio comprehendit hanc electionem, de qua modo agimus. Nam, juxta communem interpretationem, dispositio illius textus habet locum in electionibus Abbatum Ecclesiarum regularium, quæ etiam dicuntur